

ПЕРСПЕКТИВИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В УКРАЇНІ

В економіці інвестиції відіграють важливу роль. Як економічна категорія вони здійснюють найважливіші функції, без яких неможливий нормальний, ефективний економічний розвиток країни. Оскільки інвестиції зачіпають найбільш глибокі основи господарської діяльності, визначаючи процес економічного зростання в цілому.

У період становлення ринкової економічної системи в Україні теоретико-методологічним питанням визначення сутності поняття «інвестиційний клімат» присвячені наукові роботи таких вчених – економістів, як: Н. Ігошкіна, Н. Бутка, В. Вороніна, С. Кваша, Н. Патики, І. Бланка, Л. Гончаренка, В. Комарова, Ю. Конова, А. Готи, В. Паппа, І. Сіваченка та ін [2].

Численні автори, які звертаються до проблеми інвестиційного клімату, дуже різноманітно характеризують зміст досліджуваної категорії. На думку ряду з них поняття «інвестиційний клімат» відображає ступінь сприятливості ситуації, що складається в країні по відношенню до інвестицій, які можуть бути спрямовані у її соціально-економічну систему [3].

Інвестиційний клімат (країни, регіону, галузі, підприємства) є поєднанням інвестиційної привабливості і інвестиційної активності – розвиток і інтенсивність інвестиційної діяльності в державі, що характеризується обсягом і темпами залучення інвестицій в державу.

В свою чергу, інвестиційну привабливість можна визначити як взаємозв'язок інвестиційного потенціалу, тобто сума об'єктивних передумов для інвестицій, і інвестиційного ризику – сукупність чинників, під впливом яких складається вірогідність виникнення непередбачених фінансових втрат в умовах невизначеності результатів інвестиційної діяльності.

Виділяють групи чинників, під впливом яких формується інвестиційний клімат: політичні, соціальні, економічні, фінансові, трудові, виробничі, інноваційні та низка інших.

Аналіз інвестиційного клімату в Україні показав, що багато інвесторів проявляють інтерес до вітчизняного ринку, готові інвестувати свої кошти у розвинені сфери діяльності, однак в той же час вони не поспішають вкладати ресурси і реалізувати саме масштабні інвестиційні проекти. Відповідно до аналізу у першій половині 2022 року, проведеного Європейською бізнес-асоціацією (ЕВА), Dragon Capital та Центром економічних стратегій можна розглянути основні перепони на шляху активізації даного процесу в Україні (рис. 1).

Рисунок 1. Оцінка перешкод до інвестування в Україну за рівнем їх вагомості

Джерело: складено авторами на основі [4]

Розглянемо детальніше основні перешкоди до інвестування в Україну.

- Поширення корупції. Багато досліджень демонструють, що корупція є однією з головних причин, які перешкоджають економічному розвитку країни. Крім того, рівень і характер корупції негативно впливає на інвестиції.
- Недовіра до судової системи. Україна немає необхідних правових засобів для забезпечення законних прав інвесторів та вирішення спорів. Українська держава, яка перебуває в стані постійного державного реформування, має нестабільну правову систему. Існує багато суперечливих законів та правил, котрі можна знайти на різних рівнях управління. Центром Разумкова було проведено соціологічне дослідження замовлене Офісом Ради Європи в Україні, що стосувалося ставлення українського населення до судової системи. Опитування продемонструвало повну довіру лише 1,7% українців.
- Військовий конфлікт з Росією. Негативний вплив на інвестиційну політику України спричиняє військовий конфлікт з Російською Федерацією. В результаті конфлікту нові прямі іноземні інвестиції в країну різко скоротилися після початку війни. Політичні проблеми та загрози безпеці перешкоджають відновленню інвестицій. Також значна кількість довоєнних ПІІ потрапила в Україну через офшори та фактично має українське чи російське походження.

Відомо, що інтегральний показник Індексу інвестиційної привабливості України у першій половині 2022 року впав на пів пункту та склав 2,17 бали з 5-ти можливих. Це значення – найнижче з 2013 року.

Для порівняння, під час активної фази пандемії Covid-19 Індекс знижувався до 2,4 балів, а за часів Євромайдану – до 1,8 балів, що досі є

найнижчим значенням за увесь час проведення дослідження. Слід зазначити, що після Революції Гідності Індекс відзначив значний ріст та подальше зростання, тому можемо сподіватись на подібну динаміку після завершення війни.

Зокрема, на Асоціації надали оцінки комфортності інвестиційного клімату України за першу половину 2022 року (рис. 2).

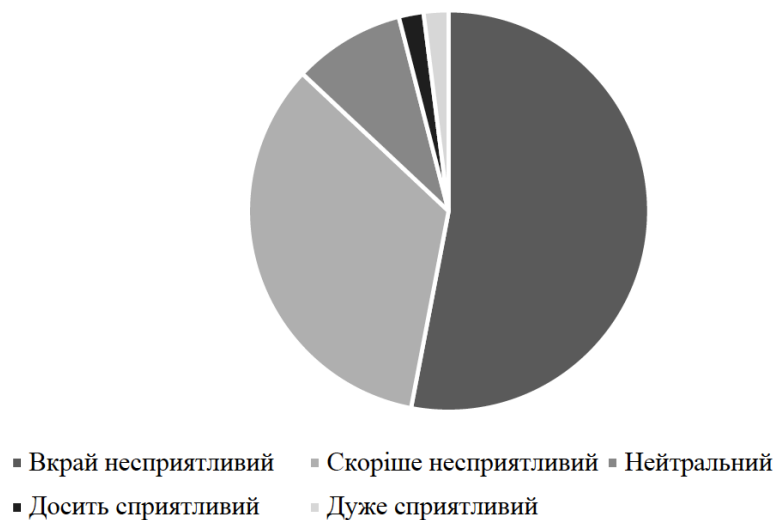

Рисунок 2. Оцінка інвестиційного клімату в Україні за першу половину 2023 року

Джерело: складено авторами на основі на основі дослідження ЄБА

Варто дослідити фактори, які будуть впливати на інвестиційний клімат в Україні. У зв'язку з цим була побудована багатофакторну регресійну модель за методом найменших квадратів за допомогою пакету «EViews 8».

Об'єктом дослідження було обрано один із головних показників стану інвестиційного клімату в країні – Індекс інвестиційної привабливості України. Метою дослідження є визначення взаємозв'язків між залежною змінною та такими факторами, як: рівень тінізації економіки, рівень безробіття та рівнем облікової ставки (рис. 3).

За допомогою побудованої регресійної моделі маємо можливість проаналізувати вплив різних факторів на залежну змінну та зробити висновки стосовно взаємозв'язку між цими змінними.

1. Зі зростанням тінізації економіки на 1% значення Індексу інвестиційної привабливості буде спадати на 2,67%. Інвесторам може бути важко оцінити справжній потенціал підприємств у тіншовому секторі, а також правові та регуляторні ризики, які пов'язані з такою діяльністю.

2. Зростання рівня безробіття на 1% спричинить зростання Індексу інвестиційної привабливості на 9,18%. Це можна пояснити тим, що зростання рівня безробіття збільшує кількість населення, яке готове

працювати за зниженою ціною. Це може привабити інвесторів, що зацікавлені в залученні дешевої робочої сили.

3. Зі зростанням облікової ставки на 1% Індекс інвестиційної привабливості зростає на 0,81%. Це можна пояснити тим, що висока облікова ставка може свідчити про стабільність економіки та сильний вплив центрального банку, який контролює інфляцію.

Dependent Variable: LOG(INDEXIA)
 Method: Least Squares
 Date: 01/13/24 Time: 00:07
 Sample: 1 23
 Included observations: 23

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	0.868059	0.234250	3.705698	0.0024
SHAD	-2.670767	0.627468	-4.256418	0.0008
UNEMPLOYMENT RATE	9.184304	2.254536	4.073701	0.0011
	0.813624	0.244390	3.329202	0.0050
R-squared	0.732098	Mean dependent var		1.009293
Adjusted R-squared	0.674691	S.D. dependent var		0.111751
S.E. of regression	0.063738	Akaike info criterion		-2.474933
Sum squared resid	0.056876	Schwarz criterion		-2.277072
Log likelihood	26.27440	Hannan-Quinn criter.		-2.447651
F-statistic	12.75266	Durbin-Watson stat		2.063422
Prob(F-statistic)	0.000272			

Рисунок 3. Результати дослідження

Джерело: складено автором на основі дослідження в «EViews 8»

Згідно з аналізом ступінь пояснення становить 73,21%, а зважений коефіцієнт детермінації – 67,47%. Залишкова варіація, яка не може бути пояснена нашою моделлю, може бути спричинена багатьма іншими факторами, які впливають на Індекс інвестиційної привабливості (залежну змінну) і не були включені до нашої моделі. Оскільки ступінь пояснення є достатнім, ми можемо говорити, що модель є адекватною.

Вирішуючи питання по інвестиційній активності та потенціалу країни, слід враховувати, що розвинені країни постійно приділяють увагу підвищенню інвестиційної привабливості при залученні інвестиційних потоків, створюючи особливі режими для іноземних інвестицій, надаючи пільги, субсидії, пільгові кредити, державні гарантії, заходи для стимулювання розвитку перспективних галузей.

Після розгляду різних аспектів інвестиційного клімату, варто зазначити, що найактуальнішими напрямками для нашої держави після вторгнення росії і знищення інфраструктури – є розробка та застосування інноваційних

проектів для будівництва, трансформації та створення нових об'єктів. Також потрібно зазначити наступні напрями:

1. Розробка єдиної довгострокової стратегії є необхідною. Це дозволить урізноманітнити економіку, привернути нові галузі та забезпечити стабільний розвиток.
2. Залучення інвестицій в провідні галузі, розширення конкурентного середовища, розвитку підприємництва та впровадження інноваційної політики.
3. Необхідно вдосконалити правову базу, що регулює власність, і забезпечити чіткість та стабільність правових норм. Це сприятиме створенню надійного середовища для власників бізнесу та інвесторів, а також підвищить рівень довіри до держави.
4. Боротьба з корупцією, жорсткіші методи покарання для корупціонерів. Такі методи допоможуть підприємцям зрозуміти, що їх податки спрявляються відповідно законодавству. Що може знизити рівень тінізації економіки.
5. Стимулювання інвестиційної діяльності через податкові та неподаткові пільги, надання пільгових інвестиційних кредитів.

Отже, для досягнення мети необхідно не лише внести зміни до законодавства, але й боротися з корупцією та забезпечити захист прав інвесторів, як вітчизняних, так й іноземних.

Список використаних джерел

1. Abakumova, J., Primierova, O. Economic Growth, Globalisation and Income Inequality: The Case of Ukraine. *Economics*, 2018, 10, 11th.
2. Азріліян О. Короткий економічний словник / О. Азріліян, Є. Калашникова, О. Мещерякова, А. Азріліян. // Інститут світової економіки та міжнародних відносин РАН. – 2005. – С. 1088.
3. Малько К.С. Інвестиційний клімат та інвестиційна привабливість України: чинники їх формування в сучасних умовах. *Актуальні проблеми економіки*. – 2015. – № 3. – С. 100–105.
4. Офіційний веб-сайт Європейської Бізнес Асоціації [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [https:// eba.com.ua/en/press_and_media/press- room/ indices/ investment_attractiveness_index](https://eba.com.ua/en/press_and_media/press-room/indices/investment_attractiveness_index)
5. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Панухник О. В. Війна та український бізнес. Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах. – 2022. – С. 32–34.
7. Руденко О.А. Особливості регулювання інвестиційних процесів та дослідження інвестиційного потенціалу в постсоціалістичних країнах. *Економіка і організація управління*, – 2019, – № 1 (33), – С. 85-91.